SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCIV. No. 206. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 27, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 27-го ЖОВТНЯ 1987 Ч. 206. РІК XCIV.

В ЄРУСАЛИМІ ЗНОВУ РОЗПОЧАВСЯ ПРОЦЕС НАД І. ДЕМ'ЯНЮКОМ

Єрусалим, Ізраїль. — Агенство Ассошієтед Пресс повідомило, що у понеділок, 26-го жовтня ц.р., тут розпочався, зглядно відновився, процес над українцем Іваном Дем'янюком, колишнім мешканцем Клівленду, якого, як відомо, американський суд позбавив громадянства і видав в руки ізраїльського правосуддя на підставі закидів, що він був наглядачем в концентраційному таборі Треблінка в Польщі, знущався над в'язнями і відповідав за оперативність газової камери, тобто крематорії, у якій загинули тисячі, в більшості жидівських в'язнів.

Очевидно, сам І. Дем'янюк і його оборонці твердять, що ізраїльський суд судуть не цю особу, тобто не „Івана Ґрозного", пострах треблінського концтабору, а невинну особу. Сам підсудний навіть заявляє, що він ніколи не був в Треблінці і не виконував функції наглядача, як це йому закидає прокуратура, яка досі представила на суді п'ять світків, переважно старшого віку, дуже емоційних, нещирих, але пережильців концтабору в Треблінці, які нібито „розпізнали" в І. Дем'янюку „Івана Ґрозного" і свої зізнання склали під присягою. Вони не можли однак розпізнати на раніших процесах в ЗСА І. Дем'янюка з фотографій і тому треба брати під сумнів їхні зізнання.

Тепер оборона мусить підтримати свідками й документами заяву І. Дем'янюка, що він є помилковою особою, бо дотеперішніх двох принципових свідків-спеціялістів від документів, паперу, чорнила тощо, ізраїльська прокуратура постаралася здескридитувати і поставити їхні свідчення під сумнів.

Вміжчасі захворів був на серце один із суддів Цві Таль, але, як інформує згадане аґенство, він вже прийшов до повного здоров'я і може брати участь у сесіях процесу. Перерва тривала від половини серпня до 26-го жовтня.

Один з оборонців І. Дем'янюка ізраїльський адвокат Йорам Шефтель заявив, що принаймні 30 колишніх в'язнів концтабору в Треблінці, які сьогодні живуть у З'єднаних Стейтах Америки, Канаді, Західній Европі і в Польщі свідчили б в користь його клієнта, якщо б не було на них тиску зі сторони родин, жидівських організацій і побоювання за їхню безпеку в Ізраїлі. Деякі свідки живучі в Ізраїлі говорили Шефтелеві: „ми хочемо бути похованими в Ізраїлі, і нам вже погрожували, що позбавлять нас права жити в тій державі, а більш екстремістичні організації натякали навіть на виконання атентатів". Один із таких свідків заявив: „Ні, за ніяких умов я і подібні до мене не можемо свідчити в користь І. Дем'янюка". Значить не тільки судять, але ціла державна система, включно з урядом, включилася у покарання людини, якій ще не доказали злочинів, — кажуть деякі політичні спостерігачі й ті українські учасники, які мали нагоду бути в Єрусалимі і спостерігати за перебігом процесу.

Покищо два свідки оборони, Аніта Причард, яка виступала як експерт психолог, пробувала після свідчення поповнити самогубство після зламання її прокуратурою, і Една Робертсон, спеціяліст від документів свідчила так неефектовно і двозначно, що адвокат Шефтель просив суд зняти її свідчення з судового протоколу. Шкідливі свідчення склали також два колишні нацистські старшини, Рудольф Бітнер і Рудольф Райс.

У понеділок, 26-го жовтня свідчитиме в користь оборони Авраам Шіфрін, колишній в'язень совєтських тюрем і концтаборів, тепер мешканець в Ізраїлі і знавець тактики КҐБ. Він свідчитиме про підфальшовування документів совєтськими державними органами безпеки в різних періодах історії СССР.

ГОВОРЯТЬ ПРО ВІДВІДИНИ КИЄВА ПАПОЮ

Лондон, Великобританія (ОБЕ). — В одному з поважних щоденників Великобританії „Ґардієн" появилася у числі з 8-го жовтня ц.р. стаття, на підставі якої виглядає, що Папа Іван Павло II відвідає у 1988 році Київ, столицю України. Згадана газета отримала ці відомості від ватиканського пресового аґентства АНСА, яке інформує, що Святіший Отець плянував поїздку в Литву з нагоди 600-річчя християнства в тій республіці, але замість того поїде в Україну, яка, яка пише „Ґардієн", „готується до святкувань 1000-річчя християнства тієї республіки".

На підставі тверджень одного з високих урядників в Москві, можна припускати, що генеральний секретар ЦК КПСС Міхаіл Горбачов відвідає у початкових місяцях 1988 року Італію і буде прийнятий Папою на спеціяльній авдієнції. При тій нагоді можна сподіватися „проломлення ледів" між Москвою і Ватиканом, а тим самим і поїздки Папи в Україну, — пише „Ґардієн".

При тій нагоді англійський часопис згадує, що минулого місяця було дозволено одному з українських католицьких єпископів (з Арґентини) на поїздку в Україну, де він відвідав своє родинне місто і побував в Києві. Проходжуючись вулицями цього прекрасного столичного міста у священичому одязі, він звернув увагу, що до нього з повагою ставляться мешканці, які на кожному кроці його поздоровляли.

„Сталін примусив українців піти в підпілля і порвати усі зв'язки з Римом, М. Ґорбачов, як виглядає, є схильний визнати льояльність частини українців до Ватикану", — закінчує свою замітку в українській справі газета „Ґардієн".

Як уже раніше інформовано, ватиканське радіо інформувало що Папу запросило до Києва міське управління столиці України.

В Ню Йорку помер пл. сен. Я. Д. Рубель

Ню Йорк. — В суботу, 24-го жовтня 1987 року тут помер на 68-му році життя після довшої недуги св.п. пластун сеніор Ярослав Дмитро Рубель, псевдо „Руди Роб", член Куреня Бурлаки, колишній член Крайової Пластової Старшини, довголітній голова Карпатського Лещетарського Клюбу, організатор і провідник плавацьких, тенісових і лещетарських ігрищ.



Св.п. Я.Д. Рубель.

Парастас буде правитись в середу, 28-го жовтня о год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Петра Яреми при 129 Схід 7-ма вулиця. Похорон в четвер, 29-го жовтня до церкви св. Юра, де буде відправлена Заупокійна Служба Божа, а потім на український православний цвинтар св. Андрія Первозваного в Бавнд Бруку.

Св.п. Я. Д. Рубель залишив в жалобі дружину Ярославу Петронелю, тещу Галину Парахоняк, тету Стефанію Балицьку з мужем і багато інших членів ближчої й дальшої родини у З'єднаних Стейтах Америки, Канаді і Европі.

Родина просить замість квітів на могилу складати пожертви на: пластовий журнал „Юнак", видання альманаху КЛК з нагоди 60-річчя, Український Музей в Ню Йорку й інші цілі.

В СССР далі вживають психіятрію для політичних цілей

Москва. — Кореспондентка газети „Ню Йорк Таймс" в Москві Фелиситі Берррінджер пише у числі газети з 21-го жовтня ц.р., що звільнений недавно з психіятричного заведення КҐБ Владімір Тітов, який довший час перебував в одному з таких закладів в місті Орел, заявив, що не зважаючи на голосні заяви партійних і урядових осіб, КҐБ продовжує карати політичних в'язнів висилкою до психіятричних шпиталів і вживає науку психіятрії для політичних цілей.

„Немає жадних змін у цьому відношенні, — заявив В. Тітов, а радше навпаки, трактування політичних в'язнів у психіятричних заведеннях стає чимраз більше нестерпним".

В. Тітов розказав кореспондентці згаданої газети про новий винахід лікарів-психіятрів, які працюють для КҐБ, а саме про таблетки які викликають сильну горячку, біль в цілому тілі, трудність в говоренні, нервовий розстрій. В такому стані піддані під вплив цих „ліків" особи не можуть спокійно лежати, стояти, говорити, думати. Він розказав про долю вірменської дисидентки Сільварди Евакіян, яка просила тремтячим голосом допомоги у західніх офіційних осіб, зокрема сильних лікарських товариств на Заході, до голосу яких прислухаються совєтські керівники.

Ця темна сторінка совєтських психіятричних закладів КҐБ, про яку розказав кореспондентові Беррінджер В. Тітов, не відрізняється своєю суттю від розповідей про цю ж ділянку совєтських тортур д-ра Анатолія Корягіна й інших дисидентів.

Критика В. Тітова совєтських психіятричних заведень є неприємною для теперішніх керівників, які всякими способами хочуть направити цю ділянку і по можливости затерти в пам'яті гіркий спогад на Заході, провідні особи якого домагались свого часу усунення СССР із Світової асоціяції психіятрів. Недавно навіть сам генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Ґорбачов натякав на можливість відвідин західніх лікарів-психіятрів у совєтських заведеннях, але покищо до таких відвідин не дійшло.

В. Тітов підкреслив, на думку спостерігачів, одну дуже важну подробицю, а саме, коли його звільняли з психіятричного заведення 9-го жовтня, при цьому були агенти КҐБ, які розмовляли з ним і навіть переконували, щоб він засудив свої раніші переконання.

Звільнений без жадних передумов з психіятричної „в'язниці" В. Тітов зараз таки виїхав до Ізраїля, хоч він не є жидом і не має нікого з рідних чи знайомих в Ізраїлі.

ОЧІКУЮТЬ НА ПРОМОВУ М. ҐОРБАЧОВА

Мосвка. Газета „Крищен Саєнс Монітор" помістила у числі з 22-го жовтня коментар свого співробітника Пола Квіна-Джаджа на тему 70-річчя совєтської Жовтневої революції, яку гучно відзначатимуть в Москві й цілому Совєтському Союзі 7-го листопада цього року, сподіваної промови з цієї нагоди генерального секретаря ЦК КПСС Міхаїла Ґорбачова і відправи на „пенсію" члена Політбюра Гайдара Алієва, 64-річного партійного кар'єриста, який скоро ішов по партійній драбині завдяки його активній службі від молодости в органах НКВД, МҐБ, МВД і КҐБ в Азербайджанській ССР.

Завдяки цій державній службі безпеки і за згодою колишнього совєтського керівника Леоніда Брежнєва, Г. Алієва стягнули до Москви, де його найменували спочатку членом Центрального Комітету КПСС, а пізніше Політбюра. Тепер він поділив долю противників М. Ґорбачова, а саме: Ґриґорія Романова, Віктора Ґрішіна, Ніколая Тіхонова і Дінмухамеда Кунаєва.

Перед пленарною сесію Політбюра, — пише згаданий співробітник „Крищен Саєнс Монітор", — Центральний Комітет піддав гострій критиці недотягнення в Азербайджанській ССР, хоч у партійно-урядовому комунікаті, а особливо в повідомленні пресового агенства ТАСС, говориться тільки, що „Пленум задовільнив просьбу Г. А. Алієва про звільнення його від обов'язків члена Політбюра ЦК КПСС у зв'язку з відходом на пенсію за станом здоров'я".

Пленум Центрального Комітету і Політбюра, як також сесію Верховної Ради СССР було скликано в часі посилених сподівань серед інтелектуальних кругів, що генеральний секретар ЦК КПСС М. Ґорбачов використає 70-річчя Жовтневої революції для започаткування нової сторінки в історії Совєтського Союзу. Свою промову Ґорбачов виголосить 2-го листопада у якій він, правдоподібно регабілітує Ніколая Бухаріна, застреленого в 1938 році на наказ Йосифа Сталіна, і Нікуту Хрущова, осуненого з посту генерального секретаря ЦК КПСС в 1964 році.

Очивидно, такі й подібні випадки з партійними діячами і сталінський безоглядний тероризм, збільшують критику не тільки сталінської доби, але також критику інших його послідовників. Охота М. Ґорбачова переглянути ці справи, принесла йому чимало розголосу й прихильности серед народу, а особливо серед інтелектуальної верстви. Тому не треба дивуватися, — кажуть політичні спостерігачі, — що в СССР з нетерпеливістю очікують на головну промову Ґорбачова.

У СВІТІ

У ПАРИЖІ ЗНОВУ розпочалась активність різних арабських терористів проти своїх політичних противників. В кінці минулого тижня, в наслідок експльозії пластикової бомби, був тяжко поранений співробітник марокканського пресового агентства Мохаммед Гумана. При вході до свого помешкання Гумана отримав пакет від дверника, адресований на його прізвище. Дверник пояснив, що пакет недавно приніс невідомий осібняк з проханням передати Гуманові. Діючи необережно марокканець почав відкривати пакет і в тій хвилині наступив розрив бомби, у вислідї чого Гуман втратив ліву руку. Жадна організація не взяла на себе відповідальности за цей злочи, а французька поліція розпочала докладне слідство.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ оборони ЗСА Каспар Вайнбергер, висупаючи перед учасниками симпозіюму зорганізованого відділом сучасної германістики в інституті Джана Гопкінса, закликав скріпити обороноспроможність Заходу, бо у випадку підписання договору З'єднаних Стейтів Америки із Совєтським Союзом, у справі редукції нуклеарної зброї на 50 відсотків і ліквідації ракет середнього і близького засягу в глобальному засягу, вільні країни світу можуть бути більше загроженими як дотепер совєтською агресивною політикою. „Якщо ми забудемо, що маємо до діла з небезпечним противником і що ціллю переговорів є забезпечення нашої свободи, якщо ми шукатимемо замирення за всяку ціну, ми можемо поставити себе в загрозливу ситуацію", — заявив К. Вайнбергер учасникам симпозіюму.

У ЗВ'ЯЗКУ З ГУСТОЮ мрякою, яка навістила Москву і частину Московської області, шар якої тягнувся аж до Фінляндії, минулого тижня були закриті усі летовища в тій околиці, крім військових, літаки якого мають окремі прилади навіґації і можуть летіти в будь-яку погоду. Метеорологи кажуть, що такої мряки в Москві й околицях не було віл 107 років. У п'ятницю й суботу, тобто 23-го і 24-го жовтня, мряка порідшала і декільком пасажирським літакам дано дозвіл на приземлення, але в пополудневих годинах відповідальні за функціонування летовищ установи мусіли знову закрити усі летовища. Пресове агентство ТАСС повідомило, що спеціяльні літаки при допомозі середників намагалися розсіяти мряку, але успіх з цього експерименту був мінімальний. У зв'язку з цим в Москві збільшилось число пасажирів, які заздалегідь купили квитки і їх треба було десь примістити, бо усі приміщення в готелях були зайняті.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ Нікараґуа повідомило, що нікараґуанський консулят у Вашінгтоні видав в'їздну візу для одного з командирів повстанських загонів контрас Едгарові Чаморро. Газета „Ню Йорк Сити Трібюн" підтвердила, що Чоморро прибув літаком до Манаґуа і на летовищі заявив кореспондентам, що він плянує особисто переконатись чи уряд сандіністів дійсно готовий підпорядкуватись договорові підписаному п'ятьма центральноамериканськими державами в Ґватемалі. На питання, чому він порвав з борцями за свободу, Чаморро заявив, що йому не подобалася така татика партизанів у відношенні до сандіністів і їхні жорстокості у боротьбі з урядовою армією. Очевидно, президент Нікараґуа Даніель Ортеґа і його соратники використають пропаґандивно капітуляцію Чаморро і змагатимуть, щоб його шляхом пішли також інші командири і бійці контрас. Це для прокомуністичних сандіністів була б найкраща розв'язка, — кажуть політичні спостерігачі.

ГРУПА СОВЄТСЬКИХ спеціялістів відвідала американську нуклеарну електростанцію у Пенсильванії, на „Трі майл острові" і цікавилась функціональністю електростанції, яка також свого часу мала труднощі з одним реактором, з якого виходили раіоактивні отруйні гази. Очевидно, совєтських відвідувачів найбільше цікавила система забезпечення виходу радіоактивности і система перестороги. Крім оглядин реакторів, совєтські і американські вчені відбули довші розмови на ці теми.

З. Зіянг — новий керівник Китаю

Пекін, КНР. — Пресові агентства і акредитовані кореспонденти повідомили, що Центральний Комітет китайської комуністичної партії найменував дотеперішнього прем'єр-міністра Зао Зіянґа, 68-річного довголітнього політичного діяча Китайської Народної Республіки, на пост виконуючого обов'язки генерального секретаря компартії і це свідчить, що Зіянг напевно буде потверджений, як черговий керівник КНР на партійному з'їзді, наради якого розпочинаються в неділю, 25-го жовтня цього року.

З. Зіянґ замінить на цьому пості Гу Йобенга, який був змушений зрезиґнувати в січні минулого року на поспішно скликаному надзвичайному з'їзді, що відбувся після бурхливих студентських демонстрацій по цілій країні з вимогою привернути в Китаю демократичну систему. На передз'їздовому засіданні Гу формально усунено з посту генерального секретаря і на його місце тимчасово номіновано З. Зіянга, започаткувавши тим самим процес далекойдучих змін в Китаю.

Політичні спостерігачі й аналітики передбачають усунення з керівних постів усіх прихильників Гу, які підтримували його „ліберальні" експерименти, зокрема інтелектуалів, які симпатизували з демонстрантами і називали себе дисидентами в теперішній китайській системі безпосереднього керівництва, де все ще тон у політиці надає 83-річний Денг Шіаопінг, некоронований лідер китайської компартії і уряду.

Партійний з'їзд в кінці цього місяця, 13-ий з черги від покликання до життя комуністичної партії в Китаю в 1921 році, правдоподібно запропонує багатьом старшим членам компартії піти на „заслужений відпочинок" і замінить їхні місця молодшими членами. Крім того головною точкою у програмі є модернізація індустрії і зміцнення економіки дорогою поширення торговельних зв'язків з багатьма країнами світу.

В АМЕРИЦІ

У СВОЄМУ ОФІЦІЙНОМУ пресовому повідомленні Шведська Академія надала літературну нагороду з 330,000 дол. грошевою премією 47-літньому американському громадянинові жидівського роду уродженцеві Совєтського Союзу Джосефові Бродському. Бродський народився у Ленінграді — 24-го травня 1940 року, де й виростав. Маючи 15 років, покинув школу, працював робітником і кочегаром на морських пароплавах. Самотужки вивчав польську та англійську мови і писав поезії та уродсконалював свій талант драматичного рецитування. Заарештований у Совєтському Союзі та засланий в арктичний табір праці за „паразитство" та видалений з СССР на Захід у 1972 році. Поезії пише російською і англійською мовами, заявлячи, що по-англійськи пише, бо любить цю мову, але справжні поеми пише російською мовою. В Москві, як відгук на це, речник міністерства закордонних справ Ґеннадій Ґерасімов сказав: „Смаки комітету Нобелівських нагород є часами дещо дивними".

СЛУЖБА РИБ І ЖИВОЇ природи ЗСА заарештувала 14 осіб і оскаржила 50 інших в нелегальній продажі орлів, яструбів, совів та інших охоронюваних птиць. Ув'язнення та оскарження — це наслідки 18-місячної таємної праці служби, де й викрито, що ця незаконна торгівля охоплювала дев'ять стейтів заходу і півдня.

ДРУЖИНА ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена, Ненсі, повернулася з лікарні всього п'ять днів після операції усунення лівої пістряком зараженої груді. З цього приводу президент Реґен заявив кореспондентові, що це повідомлення є куди приємніше, ніж їхні питання у справі біржі, Перської затоки і т.д. Натомість речниця Ненсі, повідомила про те, що раніше, Ненсі Реґен одержала плетений кошик, повний квітів від Раїси Ґорбачової, дружини совєтського лідера Міхаїла Ґорбачова.

У Фреквіллі влаштовують фестиваль

Фреквілл, Па. — У суботу, 31-го жовтня ц.р. Ліґа Українців Католиків південного вугільного басейну в Пенсильванії, влаштовує тут у середній школі Норт Скулкілл, при дорозі ч. 61, о год.л 7:30 вечір української пісні та танків.

В програмі вечора виступить танцювальний ансамбль „Полтава" з Пітсбургу, який під керівництвом своєї засновниці, директора і хореографа Люби Глутковської зберігає та поширює українську спадщину від 1964 року.

Цей спеціяльний вечір є частиною програми відсвяткування 1000-ліття Хрищення України.

За інформаціями про квитки слід телефонувати на числа (717) 622-8056, (717) 339-3249, (717) 429-0485, а або писати до Марії Ганчер, S. Lane St., Frackville, Pa. 17931.

Король Афганістану став ключовою фіґурою у політичній грі

Рим, Італія. — Колишній король Афганістану, бідної гірської країни, знищеної тепер майже вісімрічною війною між совєтськими окупаційними військами, їхніми місцевими помічниками і антикомуністичними повстанцями муджагедінами, став тепер головною політичною фіґурою у політичній грі, яку фактично започаткував совєтський керівник Міхаїл Ґорбачов натякаючи тут й там про евентуальне закінчення війни, виведення совєтських військ і створення коаліційного уряду під зверхністю короля Загіра Шаха.

Біда тільки, в тому, кажуть політичні спостерігачі й аналітики, що колишній король має свою власну думку і цілком не думає, стати манекіном, якого Москва може використати для обману антикомуністів і зовнішнього світу. Розмовляючи в Римі з кореспондентами, М. Загір Шах заявив, що він навіть не уявляє собі закінчення війни при наявності совєтських окупаційних військ в Афганістані, бо окупована чужими військами країна не може бути самостійна, свобідна й суверенна і не може сама вирішувати своїх внутрішніх і зовнішніх справ. Він також вважає, що майбутній політичний устрій Афганістану мусить обов'язково обрати сам афганський нарід, без тиску на нього зовнішніх сил.

Чому взагалі дійшло до заяви короля і яку функцію він може відіграти в майбутніх політичних пертракціях, — запитують деякі політичні аналітики. Заяву, а радше інтерв'ю короля, спровокував американський індустріяліст і мільйонер Арманд Гаммер. Він прибув на своєму люксусовому літаку із Совєтського Союзу до Ізраїля, але перед

(Закінчення на стор. 3)

У Ню Йорку відзначено Леся Курбаса

Ню Йорк (О.К.). — Тут у приміщеннях Українського Інституту Америки у суботу, 3-го жовтня ц.р., відзначено корифея українського театрального мистецтва Леся Курбаса, в 100-річчя з дня народження. Обширно опрацьована програма була підготована двома найбільшими науковими установами НТШ-А і УВАН, а організатором імпрези була проф. Лариса Залеська-Онишкевич.

При вщерть виповненій залі УІА проф. Л. Онишкевич відкрила імпрезу вступним словом, а відтак наступив ряд доповідей, що їх виголосили молоді і старші віком знавці театрального мистецтва і літератури.

Першим доповідачем на тему „Курбас і молодий театр" була молода режисерка американського театру Вірляна Ткач, яка писала свою маґістерську працю на тему Л. Курбаса. Слід підкреслити, що В. Ткач познайомила американський інтелектуальний світ із постатею цього великого режисера і актора на двох конференціях американських театрознавців у 1987 році.

Відтак говорив д-р славістики Йорк університету Роман Багрій про постановку Л. Курбаса „Джіммі Гіґґінс". Третім доповідачем був відомий знавець театрознавства в Україні проф. Валеріян Ревуцький, праці якого на тему театру „Березіль" є широковідомі українській публіці. Його наступником у ряді доповідей був знову представник молодшого покоління театрознавців мгр Ігор Цішкевич, що не лише вказав на місце Курбаса у европейському театрі, але привіз зі собою свій багатий архів, який становив львину частину виставки, що проходила рівночасно в приміщеннях УІА.

Останнім доповідачем був сеньор українських театрознавців, д-р Григор Лужницький, який з'ясував ряд споминів його сучасників про Л. Курбаса і „Березіль". Один із нечисленних сучасників і співробітників Леся Курбаса наш широковідомий актор і режисер Йосиф Гірняк, який із-за стану свого здоров'я не міг прибути, переслав на цей вечір окремий привіт, що його відчитала проф. Л. Онишкевич.

Хоча число доповідей було доволі велике, слухачі незвичайно пильно слідкували за ними усіми та доповідачі слушно збирали численні оплески.

У перерві, яка наступила після останньої доповіді, учасники мали нагоду оглянути виставку підготовану організаторами і доповідачами, де находилися маловідомі матеріли про Л. Курбаса, зразки театральних постановок, видання про Л. Курбаса і знімки із святкувань 100-річчя народження його в підсовєтській Україні. Поруч цих матеріялів, де можна було бачити відбитку статті про арештування його совєтськими властями, видніла афіша із відзначенням Л. Курбаса у його

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Примирливий підхід Президента

У зв'язку з кризою на біржі, що є незрозумілим явищем для самих біржевих фахівців, різні коментатори твердили, що вирішний вплив на дальший хід ситуації на нюйоркській біржі матиме пресова конференція президента Реґена. Вона відбулася у четвер, 22-го жовтня ц.р., і справді Президент у своєму вступному слові не згадав ні одної іншої справи, як тільки справу бюджетового і торговельного дефіциту Америки, при чому заявив, що делеґує трьох членів державної верхівки, які зійдуться з делеґатами від Конґресу задля схвалення державного бюджету. Журналісти раз-у-раз старалися дістати конкретну відповідь, яке становище Президент займає у зв'язку з можливістю потреби нових податків, коли він, Президент, заявив був, що нові податки можуть прийти ,,по його трупі". Президент зручно відмовився говорити виразно щодо власного становища у переговорах, які ще не розпочалися, кількакратно підкреслив, що він пред'явив був свій проєкт бюджету, що його Конґрес не хотів навіть розглянути. Добре враження зробила заява Президента, що він, Президент, не має права і не може видаткувати ані цента, — видаткуванням грошей диспонує Конґрес.

Один із журналістів заторкнув справу запропонованого Президентом кандидата до Верховного Суду Роберта Борка. Президент повторив давній свій закид, що проти Борка склалася коаліція приватних груп з власними інтересами, та покликався на найбільш авторитетні заяви щодо високих кваліфікацій Роберта Борка. Відомо, що з конґресових кіл прийшла гнівлива реакція на висловлене Реґеном подібне оскарження ,,приватних груп", а демократи твердять, що не конґрес, а Президент ,,політизує" вибір і затвердження члена Верховного Суду. Але президент Реґен говорить правду. Бо коли коаліцію проти Роберта Борка створили разом із ліберальними демократами такі приватні групи, як центральна організація американських жінок, яка боронить право жінок до абортів, деякі муринські організації плюс організація гомосексуалістів, то це очевидно не є приватні групи із власними інтересами, які не мають нічого спільного з проблемою фахових правничих кваліфікацій кандидата до Верховного Суду. Але на цій пресовій конференції Президент не входив у деталі переслухування Борка сенатською комісією юстиції, тільки заявив, що рахується з потребою призначити іншого кандидата, він не поставив крапки над ,,і", що він, Президент, і сам Роберт Борк свідомі, що кандидатура Борка не буде затверджена.

Так само не Президент, а журналісти своїми запитами заторкнули ситуацію в обширі Перської затоки. Президент підкреслив, що Америка не розпочала війни проти Ірану, що ЗСА разом із СССР голосували на Раді Безпеки ООН за замирення між Іраком та Іраном і що Іран це відкинув. На запит чи уряд Президента рахується з можливістю актів терору збоку Ірану, Роналд Реґен дав дуже рішучу заяву, що ЗСА поведуть відплатну дію.

Назагал 40-хвилинна пресова конференція минулого четверга була спокійною і навіть погідною. Не було ароґантних запитів і сам президент Роналд Реґен був у доброму настрої. Це виявилося зараз напочатку, коли він, ставши перед пультом на подіюмі заявив ,,Здається, що це було вчора" — натякнувши на довгий час від останньої конференції. Роналд Реґен є також людиною, як усі люди і на його добрий настрій напевне вплинула ця обставина, що його дружина Ненсі вернулася вже до Білого Дому після щасливо переведеної важкої операції.

Журналісти хотіли знати теж, чи і коли прибуде до Америки Міхаїл Ґорбачов на зустріч із Президентом. Роналд Реґен відповів, що ближче зможе відповісти на це тільки після повороту з Москви державного секретаря Джорджа Шулца.

Треба сподіватися, що ця пресова конференція дасть позитивний відгук також на біржі і скріпить захитану дещо популярність Роналда Реґена.

Михайло Кучер

ЧИМ ДИХАЄ СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ

Питання, на яке нормально може відповісти учень початкової школи. Тепер на порозі XXI століття на таке питання у СССР відповісти нелегко. Відомості з екології у СССР вже кілька років засекречене грифом ,,совершенно секретно". Таємниця перед ким, перед власним громадянством?

Починаючи з 1975 року в літературі по охороні біосфери нема покажчиків забруднення повітря, води і почви. Все таки на Заході все більше дістається правди про СССР. Тому відомо, що більше 1,000 совєтських міст знаходяться у небезпечній зоні шкідливих газів у атмосфері.

Біля 100 міст знаходяться у зоні безпосередньої небезпеки для здоров'я. Більш-10 у зоні дуже великої небезпеки. За останні десять років число захворінь раком у СССР подвоїлось. Кількість генетично неповноцінних громадян складає 7-8 відс. усього населення Союзу і у 1990 році досягне 15 відс.

Кожного року на нашій плянеті родиться 200,000 неповноцінних генетично немовлят. Кожне совєтське авто отруює повітря у чотирі рази більше як американське.

Поліхлорізовані бі-феніли (ПХБ) найбільш небезпечне хемічне з'єднання. Воно є дуже добрим пластифікатором. Захід добровільно відмовився від його продукції і почав контролю над його кількістю у світовому океані. Недавно Захід охопила паніка — ПХБ все більше дістається з-поза залізної заслони, конкретно водами річки Нєман. Коли на це звернено увагу вчених СССР — ті заперечили саму можливість продукції ПХБ в СССР. Одначе охоплені панікою західні вчені вимагали вияснення справи і його СССР треба було врешті дати. Наслідки були фантастичні. ПХБ виявлено майже у всіх водах СССР. Один завод, що працював на оборону, заховав навіть від совєтських спеціялістів екологів що виробляє ПХБ і отруїв усі водні ресурси СССР. Площа знищення землі СССР рівняється 10 відс. цілої потрібної для життя людини.

Що ж це таке 10 відс? — це територія Англії, Італії, Західньої Німеччини і Швайцарії узяті разом. Ця величезна площа зникла від видобуванням торфу, на площах вирубаних лісів у ярах і пісках. Таким чином у СССР знищено життєвого простору 1.45 мільйонів квадратових кілометрів.

Тепер партія завзято нищить природу на Сибірі і Далекій Півночі та в районах будівлі залізниці БАМ.

Екологічна криза втягає людство у сферу небуття, в ніщо. Совєтський комунізм винищив 66 мільйонів людей ради світлої будуччини. Злочинна ідеологія совєтського комунізму все таки потребує воду. І дехто з номенклатури, свідомий знищення природи режимом, каже — ми знищили Озівське море, Аральське і Каспійське. Вони висихають.

Совєтські вчені-дисиденти вирахували, що мільйонами людей у СССР керує номенклятура — 15 відст. а 85 відс. покірно слухають і часто не знають чому страждають від наслідків отруєного повітря, води і землі. Сама совєтська номенклятура у ,,світлу будучність" не вірить і вона поза красномовством їй не потрібна. Номенклятурі добре вже сьогодні.

Екологія нам каже страшну правду — совєтська система антилюдська, вона несе загин усьому живому, цілому людству. Тепер легковірний Захід вхопився виразу совєтської нової мови і всіми способами відмінює вираз ,,гласність". Тут сплутано поняття ,,гласність" із свободою інформації, якої досі в СССР немає. Совєтська наука служить тільки інтересам партії. І досі ще не перевіреної життям ,,гласности" Ґорбачова, совєтська наука засекречена. Наукою керує партія, протеґує вірних їй вчених, нищить вчених-дисидентів. Таку практику большевики почали зараз після Жовтневої революції. всі ,,відкриття" які роблять совєтські вчені, узгіднені з партією, з її черговою ,,генеральною лінією". Від партії залежить особистий склад наукових інституцій. Право на наукову діяльність купується ціною кількости льояльности у відношенні до партії.

Але партія мусіла виховати інтеліґенцію в національних республіках, яка виявляє непослух до Центру. Паперова ідилія Леніна не виправдала себе дуже хутко. Розчароване населення приборкано терором, село насильною колективізацією, місто індустріялізацію. До науки партія зараз після Жовтневої революції застосувала терор і знищила сотні царських академіків, інколи з европейськими іменами. За 20-их років створено терором дивогляд ,,пролетарської науки". Знищено теорію відносности, із статистики вирвано з коренем закон великих чисел, з біології-генетику.

Трагедія Чорнобиля, себто її розміри і наслідки засекречені. Комуністичні совєтські дипломати вже ,,не їдять риби з ножа", вже знають чужі мови, але вони дипломати тільки за назвою. Вони часто у минулому кримінальні злочинці, а часто і в теперішньому часі. Їхня дипломатія — це обманути, вкрасти, збагатитись особисто, дестабілізувати країну, куди їх послав ЦК. Через Кубу, Нікараґуа, Сальвадор вони стали на порозі ЗСА. Західні аґенції і газети посилають у Москву — центр тоталітарної машини, здебільшого таких кореспондентів, які не розуміють феномен тоталітарної системи і не знають марксистської ідеології. Тому Захід, часто його уряди, не розуміє реальности совєтського комунізму.

ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА!

Д-р мед. Роман Осінчук

І ще раз про АІДС

У теперішньому часі вже, мабуть, ніхто не сумнівається, що хвороба АІДС створила велику й трудну медичну проблему у цілому світі, а зокрема у ЗСА, де вона серед усіх культурних країн найбільше поширена та неймовірно швидко далі без стриму поширюється. Ця ,,новочасна чума" хоч ще не ,,кладе гори", але вже зачинає класти ,,покоси". Вона створила дуже складну проблему для народного здоров'я та життя американського народу, а рівночасно й досить велику фінансову проблему, яка вимагає великих грошових коштів на безнадійне й довготривале лікування важко хворих на АІДС по шпиталях, чи на догляд таких хворих по домах, на ліки, які хоч не виліковують хвороби, але якийсь час підтримують стан важко хворого, на всякого роду санітарні заходи, на дуже коштовні наукові досліди, ляборатрійні заходи хворих, а зокрема в станціях переливання крови, а врешті створює теж всякого роду психологічні чи емоційні проблеми самих хворих, найближчої родини чи взагалі цілого населення.

Про такі прояви писав недавно ,,Вашінґтон Пост", підкреслюючи вияви неприхильного чи навіть деколи гістеричного та ворожого ставлення деяких громадян до тих кіл громадян-гомосексуалістів, з кіл яких ця пошесть вийшла та яка загрожує сьогодні вже цілому населенню. Бож і досі немає якихсь законодатних мір нашого ,,дуже демократичного" Конґресу й, мабуть, з огляду на недалекі вибори якихсь мір, таких як примусова ляборатории перевірка чи якась ізоляція носіїв віруса ГІВ, (гюмен іммюн дефішенси вайрус) й не буде, хоч деякі европейські країни вже мають сьогодні далеко кращі санітарні заходи, а диктаторські держави вже творять ізоляційні табори для носіїв віруса.

А тим часом досить сильна організація гомосексуалістів вже робить великі віча, а останньо зорганізувала багатотисячну демонстрацію у Вашінґтоні перед Білим Домом і Капітолем, в якій протестують проти всяких примусових контроль та вимагають на лікування та досліди хвороби великих більйонів коштів, очевидно з домаганнями перекинути грошові ресурси з бюджету військової оборони держави на поборювання чи лікування хвороби АІДС.

Але найкраще хай заговорять статистичні, хоч далеко неповні, дані. Ще шість років тому ніхто й не чув про АІДС. А сьогодні? На 40, 532 випадків важкої хвороби померло 23,445 хворих, в тому 66 відсотків гомосексуалістів, 16 відсотків гетеросексуалістів, але наркоманів, 4 відс. серед людей, що постійно жили з хворими, 3 відсотки з приводу близького контакту з хворими при їх догляданні, а це лікарів, медсестер чи дослідників по ляборатріях, та два відсотки в наслідок переливання крови, що дістають їх хворі по шпиталях із станцій трансфузії крови. Але до тих останніх даних треба дати пояснення. Лікарі й сестри, які доглядають важко хворих, не раз дуже неспокійних, вживають дожильних впорскувань часами заколюють голкою і свої пальці. Подібні випадки бувають, хоч рідко в ляборатріях. Можливість скалічень хірургів буває теж при операціях носіїв вірусів.

Статистика подає, що на 10,000 трансфузій буває 30 випадків нечистої крови а причиною такого занечищення крови ГІВірусом може бути не лише із деякого занедбання ляборанта але й це, що немає 100 відс. певної реакції на наявність віруса. А треба підкреслити, що донорами крови на станціях є багато таких, що є носіями віруса, бо це люди з низів, які потребують грошей.

Але вертаймося до статистики майбутньости. Світова Організація Здоров'я подає неточне та скромне число носіїв цього злосливого віруса ГІВ біля 5-10 мільйонів у світі, а в тому коло 100,000 вже важко хворих, а за п'ять років припускають буде носіїв хвороби коло 100 мільйонів, а хворих коло 2-3 мільйони. У ЗСА за п'ять років буде приблизно 2,700,000 носіїв хвороби. А якщо взяти до уваги, що й за п'ять-шість років медичні досліди не принесуть якихось контрольних засобів цієї пошести, то треба припускати, що яких 60-70 відс. у носіїв ІГВ розвинеться важка недуга, яка зажене до гробу понад 1 мільйон жертв, а може й більше. І коли для порівняння згадаємо, що в 1918 році еспанка забрала у світі коло 30 мільйонів жертв, то можна собі уявити, які мільйонові жертви забере оця ,,новочасна чума" — АІДС. Економісти предсказують, що з кінцем 1990 року державні кошти у ЗСА на потреби АІДС будуть виносити 66,5 більйона долярів. Це жахливі суми, які мусять покривати громадяни ЗСА.

Тому не диво, що постає серед громадян ЗСА не лише проблема в зв'язку з можливим фінансовим обтяженням кожного громадянина, але теж страх перед цією хворобою та журба кожного за здорову майбутність родин кожного громадянина. І в людей, які слабше контролюють свої нерви, постає спротив до тих людей, із середовица яких вийшла й далі шириться ця смертоносна хвороба, про що згадував ,,Вашінґтон Пост". І тому вже появилися з церковних кіл заклики до християнського мило-

(Закінчання на стор. 3)

Андрій Турчин

ЗМІНИ В КЛЯСИФІКАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

I.

Минулого року Відділ предметного каталогування (ВКП) Конґресової бібліотеки (КБ) перевів зміни в клясифікаційній схемі історії України й вони появились друком при кінці року у виданні Клясифікація КБ: Додатки і зміни, листа 223, липень-вересень 1986 (в англійській мові). Про ці зміни доповідав на конференціях в Урбані, Ілл., і в Ню Йорку мгр Юрій Добчанський і його доповідь ,,Сучасні зміни в клясифікації україніки в Бібліотеці Конґресу" появилась опісля в ,,Америці", ч. 157-ме з 16-го вересня 1986.

Про потребу змін в клясифікації КБ я писав багато, почавши від 1960 року, як у листах до КБ і членів Конґресу, так і в пресі та інших виданнях. Хоч багато уваги я присвячував клясифікації україніки, я змагався про зміну клясифікації відносно цілого Совєтського Союзу та Східньої Европи.

Щоб мати поперття для моїх пропозицій і форум для дискусій про них, я був ініціятором і співосновником Слов'янської і східньоевропейської секції (ССЕС) Асоціяції колеґіяльних і дослідницьких бібліотек — відділу Американської бібліотечної асоціяції. У цій секції зчасом створено спеціяльну комісію (до якої я входив від початку її існування), що багато причинилась до зміни клясифікації історії Польщі, Чехо-Словаччини, Юґославії та інших країн Східньої Европи, як також предметних рубрик географічних назв, і т.п. На жаль, КБ послідовно відмовлялась від усяких змін щодо Росії і Совєтського Союзу.

Коли у вісімдесятих роках згадана комісія ССЕС із різних причин перестала бути активною, я старався вибороти хоч найконечніші зміни в клясифікації україніки як голова Комісії каталогування (КК) Українського бібліотечного товариства Америки (УБТА). Після довшої моєї переписки з КБ та з головою Конґресової Спільної комісії для справ бібліотеки, Відділ предметного каталогування КБ у 1933 році повідомив УБТА, що він годиться розглядати наші пропозиції змін, але хоче, щоб їх (з огляду на мнимий брак працівників у КБ) приготовити у такій формі, як це робиться у КБ. У травні 1983 року я вислав наші пропозиції змін (27 ст.) включно з розробленою мною клясфікаційною схемою історії України. Щоб Конґресова бібліотека далі не зволікала з їх переведенням, я, будучи на конференції в Урбані в черні 1983 року, виготовив петицію до КБ, що її підписало 50 учасників конференції, у справі прискорення пропонованих мною змін.

Щоб проволікти справу, Відділ предметного каталогування КБ забажав знати, чи мої пропозиції мають поперття української громади, а УВАН, УААУП, УККА, УНС та редакція англомовного ,,Українського квартальника" вислали листи до КБ з домаганням скорого переведення пропонованих змін.

На жаль, ні дальші мої листи до ВКП, ні телефони, ні навіть спеціяльна конференція, яка відбулась у цій справі в Конґресовій бібліотеці 10-го січня 1985 року, не принесли бажаного успіху. Відділ предметного каталогування КБ далі відкладав справу в нескінчене, відмовляючи подати будьякий реченець започаткування змін.

Вибираючись на Третій світовий конґрес совєтських і східньоевропейських студій у Вашінґтоні при кінці жовтня 1985 року, я плянував відвідати голову Спільної комісії для бібліотеки, конґресмена Ф. Аннуніцо з Іллиной, і тому виготовив відповідного листа до нього в справі КБ. Будучи у Вашінґтоні, я запропонував д-рові Д. Штогринові, голові УБТА й мешканцеві Іллиной, піти разом зі мною 30-го жовтня 1985 року до бюра конґресмена Аннунціо.

Конґресмен Аннунціо поставився дуже прихильно до нашого прохання в справі зміни клясифікації КБ і внаслідок його акції Конґресова Бібліотека зобов'язалась перевести зміни в клясифікаціїній схемі історії України до половини грудня 1985 року.

Стало підкреслюючи брак гроша, часу і працівників для переведення змін клясифікації, Відділ предметного каталогування КБ міг прийняти випрацьовану мною схему без зайвих змін. Але стоячи на закорінених русофільських позиціях ВКП рішив побороти зміни в нашу некористь. Найгіршою з цих змін було вилучення княжої доби зі схеми історії України.

Від довшого часу я наполягав, щоб КБ виготовила клясифікаційну схему історії Совєтського Союзу, використовуючи вільні числа 1000-3999 Підкляси ДК. Коли ж КБ таку зміну стало включати, я мусів розроблювати клясифікаційну схему історії України під теперішнім числом ДК508. Щоб цим оминути проблему переклясифікування і щоб ВПК міг без зайвого труду мою схему прийняти, я старався по змозі затримати існуючі клясифікаційні числа, поширюючи схему додатковими десятковими числами.

Закінчення буде.

Ганна Черінь

ДВІ ПОЕМИ ПРО ЧОРНОБИЛЬ

I.

У ,,Вітчизні" за травень 1987 з'явилася ніби поема Світлани Йовенко ,,Вибух", написана, як свідчить авторка, в травні-грудні 1986, цебто скоро після чорнобильської катастрофи. Поема займає 19 друкованих сторінок, хоч цей розмір значно зменшився б, коли б розсипані по сторінках рядки трохи підрівняти та впорядкувати. Текст оздоблено яблуневим цвітом, малюнками молодої матері з дитям, контуром перекинутого вантажника, постатями велосипедистів, вітровіями, старою бабцею та іншими атрибутами.

На всякий випадок, авторка ,,застрахувалася" аж трьома епіграфами: Перший — слова І. В. Курчатова, видатного російського нуклеарного фізика (помер у 1960 році), що проповідував використання атомової енергії в мирних цілях. Отож, слова Курчатова: ,,Я щасливий, що народився в Росії і присвятив своє життя атомній науці великої країни Рад"... і т. д. Непогані слова, але поганий епіграф для поеми української поетеси. Другий епіграф — слова П'єра Кюрі: ,,Яке тяжке, одначе, життя, що ми його обрали". І третій епіграф — заява водія С. Фоміна в ,,Правді" за 15-те червня 1986, — звернення до західньої преси, ,,що встигла нас поховати у братській могилі: ми живі!" Провідні слова для поеми від двох росіян і одного француза, так наче нема в нас розумних українців. Що то ,,страхування!"

,,Страхування" — це всесовєтський термін, відповідник до українського ,,забезпечення", але специфічно відмінний. Я б сказала, що він виходить з поняття ,,страх". Поетеса починає свій твір з почуттям страху і наперед шукає захисту від можливої нагінки — страхується трьома епіграфами. Пролог повідає, як, ні з того, ні з сього, з легкодумства і лінивства скоїлась пожежа. Одразу видно непоінформованість авторки, або ж її бажання сховати голову в пісок. Уже навіть у совєтській пресі офіційно оголошено причини катастрофи, не лінивство чи недбальство, а багато більше й серйозніше. І як би ж то тільки пожежа! Пожежа була не причиною, а наслідком вибуху. Але підемо далі. Треба рятувати дітей, — каже поетеса — і задумується: чи варто? ,,А що як і в дітях, і в дітях випещує нація трутнів? Народу баласт, фарисеїв фатальних?" Хоч сюди зовсім не пасує слово ,,фатальних", слова в решті правдиві й найкращі на цілий твір. Від таких слів треба було ,,страхуватися"... Але, каже авторка, нема часу про це міркувати, дітей треба рятувати.

Далі Світлана Йовенко оспівує мужність тих, що кинулися у вогонь, щоб рятувати інших.

Через два океани пожежники США і Канади,
Всі сто сімдесят тисяч — шанобливо
вклоняються вам.

У шостому розділі поетеса переходить на прозу в формі недосконалого білого вірша й розповідає знані всім із газет епізоди: до онуки в Москву приїжджає з Прип'яті бабуся. Спочатку онука її ласкаво приймає, а потім, перелякавшись, що радіяція з бабусі може заразити її саму, просить стару шукати собі притулку деінде.

У дев'ятім розділі перо поетки мандрує селами затруєного Полісся. Поетеса родом із Києва, але зазначає, що дитинство її проходило в цих землях. Друга частина поеми — філософська, діялектична. ,,Я славлю... і проклинаю!" — вигукує поетеса. Вона засуджує настанову академіка, що, мовляв, ,,наука вимагає жертв". Гнівно таврує авторка і тих, що хотіли нажитися на нещасті, вимагаючи непомірно великого відшкодування. З другого боку, Йовенко прославляє тих, що віддавали пенсію (а яка вона, всі ми знаємо) на чорнобильських сиріт; змальована в поемі і стереотипна баба Христина, що прокрадається назад у Прип'ять, бо там же корова недоєна (ох, як чудово це зобразив Володимир Яворівський!... Так добре, що краще б Світлані Йовенко викреслити ці рядки зі своєї поеми) Звичайно, згадані й жінки та матері, що проти безнадії чекають на своїх найдорожчих.

Розділ дванадцятий звернений проти ,,мерзотників різних мастей", що ,,поспішили, панове, ховати нас в братську могилу", вертали своїх туристів. Отже, тут — варіянт на епіграф черга три, а слово ,,панове" показує ясно, до якого звертається авторка. Щось нове: Йовенко дає примітку, як у науковій праці, що в 1979 році на ,,Трімайл" острові ,,сталась аварія, подібна до Чорнобильської". О, зовсім неподібна!

Закінчується поема розділом ,,Замість епілогу", де знов забриніли правдиві слова:

Невже будеш жити, як жив?
Обережно,
Служить, як служив,
Мовить правду
Обмежено,
Чекати нових вказівок?
...А зона життя твого

Вужча,
Сильніша,
А вибух — це час,
Що глибоким промінням
Просвічує
Наше сумління.

Думка добра, форма примітивна. Я навмисне розбила текст на рядки так, як у авторки, щоб читач сам подумав: нащо майже кожне слово писати окремим рядком, коли це ні за змістом, ні за ритмом, ні за звуковими ефектами зовсім непотрібно?

Початок і кінець цього твору — непогана рамка, поетично й ідеологічно, але ,,страхування" невтралізує гостру правду. Вісім десятих змісту — це хаотично розкидані думки, записані на коліні, немов чернетки вудгуків на офіційні повідомлення совєтської преси (а які вони були брехливі!) В поемі нема стрижня, нема героя — це відчуває і сама авторка, повторюючи раз-у-раз:

Ой хто низом,
Хто горою,
А поема без героя.

Продовження буде.

„WE — THE PEOPLE — TOGETHER"

(Осінні вестивалі в Ню Джерзі)

Два останні осінні фестивалі в Ню Джерзі з участю української групи відбулися успішно, дарма що при дощовій погоді.

Традиційний дев'ятий міжетнічний фестиваль у Ліберті парку над Гадсоном відбувся 12-13-го вересня ц.р. під зарядом Бюра Етнічних Справ (при департаменті стейту в Трентоні), при співспонзорстві губернаторської етнічної ради та завдяки добровільній участі багатьох етнічних громад, що все ще горді на свою культурну спадщину і раді її репрезентувати.

Програма включала офіційну частину з участю стейтових і міських представників, показ національних строїв, заприсяження нових громадян, при супроводі гостюючої оркестри із Західньої Німеччини з нагоди відзначення німецько-американської громади стейту Ню Джерзі. У виступах на сцені брали участь біля 30 етнічних груп, що танком, співом і грою репрезентували свою національну культуру. Крім німецької заграничної оркестри була також люксембурзька народна група, а з місцевих участь брали вірмени, голляндці, естонці, західні африканці, греки, литовці, корейці, шотляндці, мадяри, росіяни, італійці, індійці, жиди, словаки, кубинці, портуґальці, еспанці, ірляндці, англійці. Український танок гарно виконали молоді танцюристи з ансамблю при Народному Домі в Джерзі Сиги під управою Стефана Смотрича. Вони також брали участь в дефіляді спільно з членками 71-го Відділу Союзу Українок з Джерзі Сиги.

Програму провадили Андрій Кейбіда і Карл Педерсон, обидва члени етнічної ради, а організацію фестивалю координував Юган Саймонсон, директор Етнічного Бюра стейту. Варто відмітити, що Юган Саймонсон, як президент Естонської Американської Ради, співпрацює з українцями в ділянці людських прав і оборони політичних в'язнів та у виступах перед американськими державними установами. Його дописи про становище Естонії появилися в Українському Тижневику.

Барвисті виставки різних національностей втішали гостей, а секція харчів мала до вибору ласощі з різних країн світу. Збільшилася участь азійських груп — корейців, в'єтнамців, китайців та інших, змінився стиль деяких виставок, де серед т.зв. народної творчости появилися збірки публікацій і пропагандивних матеріялів з протисовєтським забарвлення, наприклад, у річницю вбивства польських офіцерів у Катинському лісі, в обороні Валенберга тощо.

Три українські станки репрезентували українську спадщинну культуру в різних аспектах. Станок Українського Народного Союзу мав видання та до роздачі брошурки і відзначки СКВУ про Голод в Україні 1932-33 років. Народну творчість, переважно сучасного виду, виставили членки Союзу Українок із Джерзі Сити під проводом голови Галини Білик. Вони також мали й продаж печива, щоб придбати фонди на видатки Відділу. У третьому станку стейтової ради УККА звертали увагу барвні афіші, що заповідали про святкування Тисячоліття Християнства в Україні, а гарно видані брошурки Комітету Тисячоліття Філядельфійської архиепархії (українською і англійською мовами) інформували про історію цієї важливої події в житті українського народу. Крім того для пригадки про першу річницю чорнобильської катастрофи оформлено інформативний матеріял на афіші, який доповнювала для роздачі брошурка із хронологією подій після трагічної дати 26-го квітня 1986 року.



Під час стейтового фестивалю в Ліберті парку інформації давали Евгенія Харченко та Андрій Воробець.



За українським станком — Уляна Пінковська-Сенчишин, координатор програми на „Вересневому фестивалі" в Елизабеті.

(Фота: Дора Рак)

Наші приятелі білоруси мали велику виставку народного мистецтва, дуже старанно влаштовану, а наші сусіди карпато-русини цим разом мали дещо більше матеріялу і цікаву брошурку з портретами тьох кандидатів на канонізацію-беатифікацію: єпископів Теодора Г. Ромжу, Павла П. Гойдича і Василя Гопка, про яке старається Візантійсько-Рутенська метрополітальна провінція.

При виставках чергували Євгенія Кейбіда, Євгенія Харченко, Микола Бойко, Дора Рак, Андрій Воробець, Михайло Стецина.

Тиждень пізніше, 19-го і 20-го вересня, відбувся „Вересневий фестиваль на просторих площах вищої школи і сусіднього парку в містечку Елизабет. Цей щорічний, вже сьомий, фестиваль притягає тисячі глядачів, а у виставках і продажі харчів беруть участь десятки етнічних груп міста і околиці.

З ініціятиви Мирона Пінковського, голови відділу УККА в Елизабеті, влаштовано у шатрі український станок, що був повторенням виставки з Ліберті парку. І тут також глядачів цікавили афіші, що реклямували святкування Тисячоліття християнства в Україні, та афіша у річницю Чорнобилю, а брошурки давали додаткові інформації про обі події. Виставку оформила Д. Рак з рамени стейтової ради, чергували Ольга Заремба, заступниця голови відділу СУА в Елизабеті, та інж. Мирон Пінковський, мешканець Елизабету, який дав обширні інформації посадникові міста Томі Данові, що відвідав український станок. Павільйон харчів мав справді страви, бо навіть „гамбурґерів" не було.

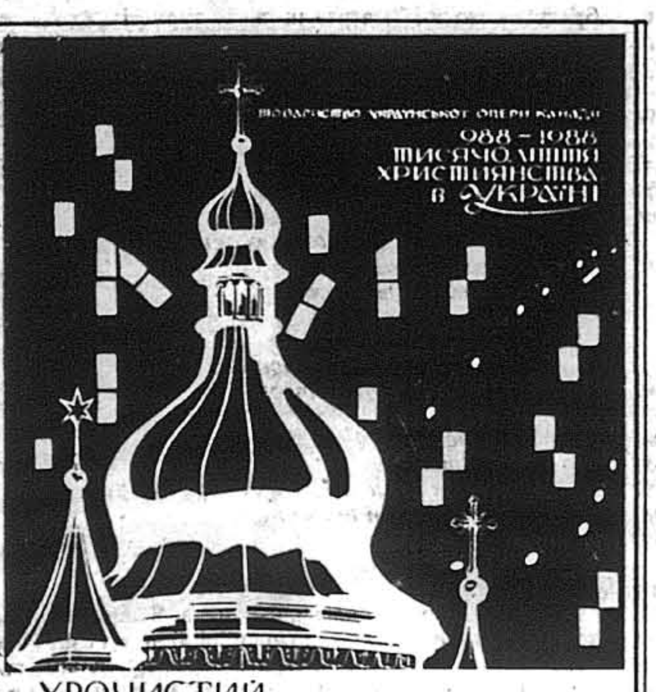
Професійно влаштовані виставки різних підприємств і установ приміщувалися у авдиторії шкільного будинку. Цього року було менше публіки не так із-за холодної дощової погоди, як внаслідок довготривалого страйку вчителів елизабетського району.

До програми, в якій беруть участь мистецькі ансамблі різних національностей, запрошено цього року хор „Трембіту" з Нюарку під диригентурою Рафаеля Венке і ансамбль бандуристів з Нюарку (директор О. Напора). Цілою програмою дводенного фестивалю керувала Уляна Пінковська-Сенчишин, колишня „Міс Елизабет".

Місцева газета „Дейлі Джорнал" видала спеціяльний пам'ятковий додаток з точною програмою фестивалю, в якому згадано й українську участь у „міжнародному селі". Фестиваль проходив цього року під знаком 200-річчя американської Конституції (подібно як і фестиваль у Ліберті парку) і для відзначення роковин влаштовано спеціяльні виставки.

Українська громада Елизабету відновила свою участь у фестивалі після деякої перерви і варт, щоб продовжувала співпрацю з асоціяцією „September Association", організатором фестивалю, та іншими етнічними групами міста Елизабет і повіту Юнійон.

Дора Рак



БАГАЇЗМ, РЕЛІҐІЯ, що наголошує такі принципи як загальне братерство і соціяльну рівність, вимагає від своїх членів здержуватись від одностороннього політиканства. Не зважаючи на це, Крайовий духовий збір багаїстів ЗСА відкрив у Вашінгтоні своє бюро, не роблячи з того таємниці, що вони будуть „лаббі" Конґрес і уряд президента Реґена про поміч, щоб закінчити переслідування багаїстів урядами Єгипту та Ірану.

У Ню Йорку...

(Закінчення зі стор. 1)

100-річчя цією ж владою, що його колись заслала.

Після перекуски о год. 5:30 мала розпочатися вистaвка Авангардного Українського Театру з Торонто, яка, однак, запізнилася більше як годину із-за світляних проблем. Можна подивляти зібрану численно українську публіку, яка терпеливо і без найменших познак неспокою чекала на початок першої короткої п'єси Самюела Бекета п. н. „Катастрофа". Вкінці п'єсу виведено без світляних ефектів. Коротка п'єса, в якій грали Марко Стех у ролі режисера, Оксана Мариняк у ролі асистентки, Андрій Винницький у ролі протаґоніста і Андрій Перекліта, як Лука, зробила на присутніх помітне враження. Особливо визначався в ній своєю грою А. Винницький.

Друга сатирична п'єса польського сучасного драматурга Славоміра Мрожека „Посеред моря" розпочалася після довгенької перерви, в якій треба було пересунути сцену з акторами на середину залі, а глядачів примістити довкола. Вона розпочалася музичним супроводом Адріяна Івахова, а в п'єсі грали Роман Ващук, Ігор Стех, Зенон Ващук, Євген Дувалко і Андрій Винницький. П'єсу режисерував Марко Стех, коли перша була переведена під режисурою Андрія Перекліти.

„Катастрофа" С. Бекета була присвячена всім мистцям знищеним тоталітарним режимом, а особливо пам'яті Л. Курбаса та всім з Розстріляного Відродження і своїм змістом та виведенням гідно це показала. П'єса Мрожека, хоча і пояснена в програмі, не найшла виправдання у глядачів. В загальному однак цей молодий своїми силами авангардний театр гідний уваги та підтримки у скупому українському театральному мистецтві у вільному світі.

Зокрема важливий він тим, що найшовся сьогодні гурт молодих українських ентузіястів театрального мистецтва, які працюють і виставляють п'єси українською мовою для українського глядача. Тому обидві постановки, хоча так різні настроями і змістом, найшли у глядачів не зважаючи на технічні недотягнення (спізнення) тепле признання.

Поміж численними глядачами, був між іншим, Сергій Данченко, голова Правління театральних діячів з УССР. Приємно вражала велика кількість учасників молодого віку, в тому матуральна кляса Школи Українознавства в Нюарку під проводом своєї учительки Любови Крупи.

І ще раз...

(Закінчення зі стор. 2)

сердя, вирозуміння та любови. Ба, навіть недавно з'явилася подібного змісту стаття і в „Свободі". Вже є прояви відмови опікуватись такими хворими по шпиталях деяких лікарів та медсестер, які зі страху перед хворобою та в журбі за родину навіть залишають свою професію. З другої сторони є такі лікарі, як д-р Овен із Сан Франсіско, який цілий свій час посвятив виключно лікуванню хворих на АІДС та став мабуть одним з найкращих спеціялістів хвороби АІДС. І можна б різно інтерпретувати відмову лікувати хворих на АІДС лікарем, хоч це є спорадичні випадки серед деяких резидентів, мовляв, та ж він є лікарем, який склав немов би присягу служити всякому хворому. Проте, коли взяти до уваги, що заражений вірусом молодий лікар, що має молоду дружину та малі діти і не раз п'ять років, немов би чекає заки в нього розвинеться смертельна хвороба, що в журбі за свою родину, за своїх малих дітей, постійно є в нервовій пресії та в журбі за своє життя, ледве чи тут поможе заклик до християнської любови чи посвяти. Деякі люди нервово не витримують, бо вони немов жовніри на бойовому фронті, що виставлені на приціл ворога.

І тому легко закликати до християнського милосердя тим, що їм нічого не грозить безпосередньо. Зрештою цей заклик до християнського обов'язку, любови й етики в першій мірі відноситься до тих, з яких середовища ця хвороба вийшла та які безвідповідально й далі її поширюють.

Король...

(Закінчення зі стор. 1)

поїздкою до СССР він гостював в Афганістані і розмовляв з тамошнім комуністичним лідером, тепер президентом країни Наджібом. Згідно з опінією Гаммера, Наджіб погодився, що король М. Загір Шах може відіграти головну ролю у справі замирення в Афганістані. Наджіб нібито мав погодитися, щоб король залишився сувереном з обмеженими екзекутивними правами, але уряд щоб оформив й очолював колишній афганський генерал Абдуль Валі, жонатий з одною з доньок короля Шаха. Наступила також погодженість в тому, що жадна сторона не буде вмішуватись у формування кабінету і згаданий генерал добиратиме собі міністрів згідно із своєю волею. Тому, що ген. Валі є тепер екзекутивним секретарем короля, він відчитав в Римі офіційну заяву в тій справі для представників засобів масової інформації, у якій мова йде про створення уряду, що вестиме незалежну політику, не пов'язану з жадними політичними чи мілітарними бльоками.

Треба сказати, — заявляють політичні спостерігачі, — що король завжди підтримував боротьбу антикомуністів проти совєтської окупації, але не складав ніколи голосних заяв і тому він може бути сприємливою особою для СССР. В кореспонденції з Риму ні словом не згадується однак про становище тих, які безпосередньо ведуть боротьбу з комуно-московськими окупантами, тобто про повстанців муджагедінів.

В ЮГОСЛАВІЇ ПОЧАЛИ раптово зростати ціни на сільськогосподарські продукти і це викликало паніку серед населення і уряду. Наприклад, в Чорногорі, одній із республік Югославії, ціни на молоко, масло, яйця і м'ясо зросли минулого тижня аж до 40 відсотків. Астрономічний зріст цін розпочався тоді, як прем'р-міністер Югославії Бранко Мікуліч заповів боротьбу з інфляцією. Мікуліч заповів, що уряд буде змушений контролювати принаймні деякий час, ціни усіх товарів першої потреби. Міжнародний валютний фонд раніше рекомендував Югославії не вмішуватись урядово в контролю цін, бо таке вмішування може створити хаос на господарському відтинку.

ПОЛЬСЬКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ режим почав торгувати „живим товаром", тобто людьми, раніше захопленими і засудженими на довші тюремні покарання. Наприклад, минулого тижня Польща звільнила за викуп 500.000 дол. двох громадян Данії, які були засуджені кілька місяців тому польським судом за шпигунство. Звільнені — 36-річний підприємець і 22-річний студент Копенгагського університету, не бажали зустрічатися з кореспондентами і відповідати на їхні питання. В супроводі амбасадора Данії вони всіли на літак польської лінії і відлетіли з Варшави до Західньої Европи.

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Друзями та Знайомими, що 22-го жовтня 1987 р. помер після тяжкої недуги в Стетен Айленд, Н. Й. на 76-му році життя наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ

бл. п. д-р

КОНСТАНТИН Й. ЦЕРКЕВИЧ

ПАНАХИДА відбулася в неділю, 25-го жовтня 1987 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 E. 7th St., New York.

ПОХОРОН відбувся в понеділок, 26-го жовтня 1987 р. о год. 11-ій ранку з похоронного заведення Яреми, звідки Тлінні Останки були перевезені на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Брук, Н. Дж.

В глибокому смутку:
дружина — ЕВА
сини —
ТАРАС з дружиною АННОЮ та
ЛОНГИН
внуки та внучки —
АНДЖЕЛА І ХРИСТИНА
та ближча і дальша Родина в Україні

ВАТАГА БУРЛАК — 1-ий Курінь УСП та 16 Курінь УПС —
ділиться сумною вісткою з усім Пластовим Братством, що їхній довголітній член та колишній Ватажок

бл. п. пл. сен. довір'я

Ярослав Д. Рубель — Руди Роб

відійшов на Вічну Ватру дня 24-го жовтня 1987 року.

ПАНАХИДА у похоронному заведенні Яреми при 7-ій вул в м. Ню Йорку в середу, 28-го жовтня 1987 р. о год. 7:30 веч.

СЛУЖБА БОЖА в церкві св. Юра при 7-ій Схід вул. в Ню Йорку в четвер, 29-го жовтня 1987 р. о год. 9:30 ранку, а звідтам на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Ватажок Бурлак

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Українською Громадою, що в суботу, 24-го жовтня 1987 р. відійшов від нас у Вічність на 68-му році життя по довгій недузі

наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, ЗЯТЬ, КУЗЕН І ВУЙКО

бл. п.

Ярослав Дмитро Рубель

кол. член Крайової Пластової Старшини, довголітній голова Карпатського Лещетарського Клюбу, організатор і провідник плавацьких, тенісових і лещетарських ігрищ.

ПАРАСТАС відбудеться в середу, 28-го жовтня 1987 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 E. 7-ма вул.

В четвер, 29-го жовтня 1987 р. о год. 9-ій ранку ВІДПРАВА в похоронному заведенні, о год. 9:30 СЛУЖБА БОЖА в українській католицькій церкві св. Юра.

Тіло Покійного буде похоронене на українському православному цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку:
дружина — ЯРОСЛАВА ПЕТРОНЕЛЛЯ
теща — ГАЛИНА ПАРАХОНЯК
тета — СТЕФАНІЯ і ВОЛОДИМИР БАЛІЦКІ
кузени:
ІРЕНА СИГАЛІВ
ЕВГЕНІЯ І ОЛЕКСАНДЕР ХАРКІВ зі сином ТОСЬОМ
ТАІССА І ЯРОСЛАВ ТУРЯНСЬКІ зі сином РОМАНОМ
РОМАН І ТАНЯ ЛЕВИЦЬКІ з родиною
МАРТА ТУРЧИН з родиною
ОКСАНА І ТАРАС КОЗБУР з родиною
ХРИСТЯ МАСЮК з родиною
СОФІЯ І ПЕТРО БЄРНАЦКІ з родиною
племінники:
БОЖЕНА І ЮРІЙ ПОЛЯНСЬКІ
МОТРЯ І ЮРІЙ МИХАЙЛЮК
Ближча і дальша Родина в ЗСА, Канаді і Европі

Замість квітів просимо пожертви складати на: пластовий журнал „Юнак", видання Альманаха КЛК з нагоди 60-ліття, Український Музей в Н. Й. та інші цілі.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена через свого речника оповістив, що звужує можливости експорту деяких високотехнічних частин до Китаю, як пропорційний відгук на продовжувану Китаєм продаж протикорабельних ракет марки „Сілкворм" Іранові. В останніх тижнях ЗСА постійно вимагає, щоб Китай перестав постачати ці ракети Іранові, тому, що вони вживають їх для знищення торговельного фльоту в Перській затоці. Китай заперечує, що продає Іранові ракети.

В АМЕРИЦІ НА ГОСТИННИХ виступах перебуває Московський балет й один з його членів 32-літній Адрей Устінов, вийшовши потаємно з готелю, зголосився на поліцію та попросив азилю. Вся ця подія мала місце в Далласі, у Тексасі, де минулого тижня перебував Московський балет. Директор Служби іміґрації та натуралізації в Далласі Роналд Гендлер заявив, що Андрей Устінов попросив азилю і його одержав, а заступник директора Даллас Балет Ассошієйшен, Філіп Семарк, сказав, що він погодився виступати з Даллас Балетом і підписав тримісячний контракт.

ПОЧАТКОВИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ГАРВАРДІ



Початковий курс української мови.

Цьогорічна кляса початкового курсу української мови була особливо різноманітна. Половина студентів цього інтенсивного курсу була неукраїнського походження. Як висловилась лекторка Люба Дика: „У мене було чимало студентів, які вчилися української мови з надією, що будуть прийняті на маґістерські студії славістики в престижевих університетах, таких як Джорджтавн. Деякі студенти плянують робити кар'єру на державних посадах".

У запитнику, розданому в клясі початківців, дехто із студентів подав більш особисті причини вивчання української мови. Бет Доналдсон — вчителька дитячого садка з Атланти, Джорджія, записалася на курс, бо її наречений Богдан Пискір — українець. Вони плянують одружитися осінню цього року.

Мотивація студентки Катерини Білас більш типова для студентів українського походження: „Я хотіла краще ознайомитись з моєю спадщиною. Я хотіла б говорити по-українськи з моїм батьком і його батьками. Мені хочеться зрозуміти проповідь під час українського Богослуження. Я теж хочу нав'язати контакт з моїми українськими ровесниками, як теж хотілось побути на Східньому побережжі, побачити Гарвард", сказала вона. Під кінець Катерина додала: „Все було згідно з моїми сподіваннями, хоч серйозна програма курсів вамагала більше праці, ніж я сподівался".

Студенти українського походження, які прослухали початковий курс, мали неоднаковий рівень знання мови. Христина Прокопюк, студентка другого року колеґії св. Катерини у Сейнт-Полі, Міннесота, вміла говорити по-українськи, але хотіла опанувати українську граматику. Вона сказала: „Я вже навчала української мови в дитячому садку, а цей курс допоможе мені стати кращою вчителькою".

Степанові Баранкевичеві, студентові третього року Квінс коледжу, цей курс дав нагоду „наздігнати" інших. Він признався, що „покинув українську школу, будучи у другій клясі." Відтак додав: „Я провів усе життя серед українців. Мої діди приїхали з України. А ось тепер я вирішив, що пора правильно навчитися мови".

Марко Камерон, мати якого народилася в Полтаві, виріс в Алабамі. На запитання, чому записався на курс, він сказав: „Мене цікавить український аспект моєї спадщини і я хотів би дістати працю в державному уряді. Крім того українська мова занадто гарна, щоб дати їй вмерти". Марко є студентом другого року Американського університету в столичному місті Вашінгтоні.

Павло Джесеп, студент другого року Привничої школи Західньої Нової Англії, плянує кар'єру в державному уряді або в шкільній системі. Він сказав: „Я студіював історію України ще від часу, коли мені було чотирнадцять років. Коли моя бабця подарувала мені 40 долярів на день народження, то 20 з них пішло на щадниче конто, а других 20 на примірник історії Грушевського, який я замовив з оголошення в Ukrainian Weekly". Крім стипендії на покриття курсів, яку дістали усі студенти, вписуючись в члени Приятелів Українського Гарварду (ПУГ), Павло одержав стипендію, щоб покрити кошти прожитку. Цю стипендію надала йому Рада суспільствознавчих досліджень. До газетки своєї школи Павло часто дописує про Совєтський Союз. Недавно він написав про угоду Американської Асоціяції Адвокатів з Асоціяцією совєтських правників. Деякі з його листів до редакції були опубліковані у The Wall Street Journal. Він сказав: Знання української мови зміцнить мої знання у справах, що стосуються СССР. А крім того тішить мене, що я почав доцінювати красу і складність цієї мови".

Павло Джесеп підкреслив високу якість курсу. Відгомін його зауваг можна чути у відповідях інших студентів: „Люба Дика — це скарб", написав у запитнику один студент. А інший: „Курс трудний, але люблю виклади п-ні Дикої".

Отець Павло Ванлюффелен використає своє знання української мови серед українських вірних в Арґентині. Отець Павло — фляандець, він вступив до Салезіянського чину, коли йому було 18 років. Він працював в Індії і Тайляндї, де заснував школу незрячих юнаків. Студіюючи богослов'я в Ізраїлі, він познайомився з єпископом Сапеляком. Отець Павло їздив з Владикою до Арґентини. Там його висвячено на диякона в Катедрі у Буенос-Айресі. Він сказав: „Вони (арґентинські українці) потребував більше контактів із зовнішнім світом. Вони економічно в потребі, але теж у потребі культурній. Заохочую людей відвідувати ці громади."

Отець Павло пише докторську дисертацію про Минеї. Він думає повернутися наступного року, щоб продовжувати вивчання української мови на середньому рівні. У міжчасі він буде зайнятий: „Їду на Україну з братом на три тижні у вересні. Відтак буду в Римі під час Синоду єпископів, а опісля поїду до Арґентини," — пояснив о. Павло.

ФКУ

У СВІТІ КОЛЬОРІВ

Від 26-го вересня до 4-го жовтня в залі української православної церкви св. Андрія Первозванного в околиці Вашінгтону відбулася виставка мистецьких творів відомого майстра кольорів Темістокля Вирсти. Організаторками цієї виставки були Оля Масник і Ярослава Францюженко.

Я. Францюженко, вітаючи мистця, зазначила, що його картини, як той промінь сонця, який ховає в собі невідому кількість кольорів, що дають нам життя, якщо можна так висловитись, це — ключ, таємниця творчости нашого талановитого і широковідомого та шанованого мистця.

Виставку відкрив Василь Палійчук. Він сам є скульптором і малярем, а також викладачем мистецтва в коледжі Вестерн Мериленд.

У вступному слові гість зробив відступ і привітав спочатку місцеву православну громаду за те, що побудували новий храм з залею, в якій, хоч вона ще повністю не викінчена, влаштовано першу виставку українського мистця з Парижу.

Темістокль Вирста — уродженець Буковини. Народився він у В'язницях в 1923 році. Під час Другої світової війни опинився в Румунії, де студіював малярство та архітектуру. Потім пережив два роки важкої неволі в Югославії (1948-1950 рр.). Звідти вдалося йому вирватися до Італії і через Венецію та Міляно опинитися в Парижі.

Саме там, у Парижі, на погляд професора В. Палійчука, Т. Вирста відкрив новий мистецький світ і духовний ґрунт для свого розвитку. Він став членом Паризької школи і виставляє картини по різних сальонах і ґалеріях.

Мистець під впливом кубізму й імпресіонізму творить, як зазначив гість-професор, поезії-симфонії хроматичних кольорів, що йде в парі з його гарними композиціями й уявою. Його фіґуристичний стиль міняється на динамічний і лірично абстрактний. Т. Вирста стає визнаним і визначним творцем сучасного мистецтва. Згадавши про часте подорожування мистця до ЗСА й Канади і про велику кількість любителів його мистецтва, професор-гість відкрив виставку. Вступне слово доповнив сам мистець. Він сказав, що промовляє, висловлює свої задуми, думки кольорами, а чому саме отак про те чи інше сказав, — не знає.

Він знайшов себе в Парижі, хоч і нелегкі були перші кроки, але, витримавши всі труднощі, вчився, працював і таки вийшов в люди.

Колишній художник-ілюстратор, оформлювач сцени, викладач Академії мистецтва в Парижі, сьогодні все більше й більше задивляється в позаземне. Та що б він не малював, досвідчені очі критиків вловлюють в картинах Вирсти дух рідних сторін його Батьківщини, красу Карпатських гір, серед яких він виростав. Мистець ніби ілюструє настрої власної душі, довкілля, буття в своєму часі.

Він, кажуть критики, — не для простого ока. Він зрозумілий для людей з уявою, фантазією, знанням. З цим не можна не погодитися.

Цього разу ми мали щастя бачити цілий ряд його нових творів: „Думка лине далеко в простір", „Полум'яні оргії", „Не словом хвалить Творця", „Подих вічности", „Сонце благодаті", „Я і Ти", „Самотність", „Клаптик щастя", „Біла ніч" та багато інших картин з дивного світу мистця. Так, таки неозброєним оком і „без душі" не можна дивитися на його картини. Треба мати уяву, велику уяву, і не зашкодить також трошки, якщо не вродилися великими, бути поетом.

От давайте пофантазуємо разом. Всі ми знаємо, що є не тільки ось такого розміру речі чи предмети. Ми їх можемо тримати в руках. Вони можуть бути й важкими і ми їх не будемо тримати. Вони стоятимуть біля нас. А якщо ці самі предмети перенести на певну віддаль від нас, вони напевно виглядатимуть дещо, якщо й не набагато, інакшими. А якщо змінити кут зору, або взагалі поставити ті речі чи предмети поза нашим зором? Вони ж продовжуватимуть існувати, але якими? Знаємо, що можуть бути тіні й півтіні, а може їх і взагалі не бути, або бути тільки тінь від речі чи предмета. Вони можуть бути в одному кольорі або в багатьох, а можуть бути й безкольорні чи безбарвні. І, що найцікавіше, все це, зрештою, може бути, як часто таки й трапляється, зовсім не те, що ми бачимо. Або завтра це саме видаватиметься зовсім інакшим. Або, як каже досвідчений знавець мистецтва, критик, зупиняючи зір на творах сина Буковини: „У його найновіших творах проявляється дія: в одних символічна вертикальна, яка сягає в простір, у других — експльозивна у первісних кольорах, яка розходиться поза межі полотна. Їх спонтанний почерк відтворює уяву рослинного світу. Фактура в кожному творі мистця є своєрідною і віддзеркалює свіжість його стилю. Вона свідчить про якість емоцій, викликаних природою, і тим промовляє до глядача. Глибоко мистецькі його твори перетворюють ту природу і надають їй новий розмір".

Слід погодитися і з тими критиками творчости Вирсти, які кажуть, що цьому лірикові треба було б народитися кілька століть пізніше, коли ми будемо повністю в полоні атому, або у зовсім інших вимірах чи розмірах, себто такими, якими ми зараз є, чи якими себе зараз уявляємо, нас не буде. Найголовніше також те, що не тільки його твори, зокрема твори, повні символіки, є цікавими, але сама особа мистця дуже приємна.

Ми захоплювались не тільки його картинами, ним самим і чудовою доповіддю, яку він виголосив 3-го жовтня в залі біля майже закінченого Святоандріївського храму. Мистець розповів про своє життя і про інших мистців-українців у Парижі, їхню долю й недолю. Про свою боротьбу, про змагання бути таким, яким він на сьогоднішній день є. Він познайомив нас з багатьма мистцями-українцями, які жили й творили в Парижі, прибуваючи до того принадного міста трьома хвилями: після Першої та Другої світових війн, і тими, які прибувають сьогодні. Він особисто знайомий і приятелював з такими велетнями, як світової слави мистці Грищенко, Архипенко, Рєпін. Він часто зустрічається з М. Кричевським, А. Сологубом, В. Хмелюком, Софією Зарицькою та багатьма іншими майстрами пензля.

З особливою теплотою згадував своїх колег маєстро Вирста, які допомагали молодшим. Найбільше допомагав Рєпін своїм талановитим землякам.

З жалем говорив доповідач про трагічну долю багатьох мистців, які повірили в 1925 році тодішньому урядові України і повернулися на Україну. Та заманливі обіцянки були тільки приманкою, бо через рік чи трохи пізніше всі ті мистці невідомо куди позникали. Доля їхня і по сьогоднішній день нікому не відома. Не знають про них, мабуть, і ті, що їх запропастили.

Закінчуючи цей репортаж побажаємо нашому мистцеві і далі хвилювати нашу увагу, приковувати її до символів, які через кольори переносять нас у безмежний і чарівний світ, оповитий веселкою.

Наступна виставка Темістокля Вирсти відбудеться в Ню Йорку від 8-го до 22-го листопада, в будинку ОУМА на Другій авеню!

Вашінгтонець

Стипендійна акція Фундації Українсько-Американського Центру

Українсько-Американський Центр при вул. Карпентер в Дітройті, Мишиґен, був проданий в 1984 році. Сантиментальне прив'язання його членів до цієї установи і до того, що та організація представляла довгі роки, в якій десятки літ зосереджувалося суспільне життя української громади, наказало його членам створити з одержаного капіталу перманентну фундацію, ціллю якої було б спонзорувати культурні, наукові та мистецькі починни для зміцнення свідомості етнічної окремішности українців.

Вміло інвестовані гроші принесли за один рік 5,000 дол. приходу, які управа Фундації постановила розділити між організації та студіюючу молодь, що на це заслуговують. Відповідні оголошення були подані до української преси. Одиноким застереженням було те, що організації чи студенти мусіли походити із стейту Мишиґен. Фундація взяла також під увагу доривочні комітети, які плянують спеціяльні конференції, приготовляють наукові чи пропаґандивні матеріяли чи оплачують запрошених промовців.

І так, 27-го вересня цього року, в часі 72-річного бенкету Українсько-Американського Центру, фундація перший раз виконала своє намічене завдання.

Павлина Залєцка-Вайлд привітала коло 200 гостей і представила Майка Огродніка, який перебрав дальший провід бенкету. Він представив Степана Віхара, голову Фундації, який в своїй промові з'ясував її цілі та спосіб, в який вона працює. Він звернув увагу на це, що хоча перша хвиля української еміґрації натрапила на початках на дуже тяжкі життєві обставини, вона не занедбала плекання проявів культурного життя та дбала про них. Ті перші піонери побудували церкви, народні доми, заклали школи, зорганізували братські союзи, часописи. В цей спосіб передали наступному поколінню взір, гідний до наслідування, заховані традиції та горлість із своїх культурних надбань.

Отець Михайло Стельмах провів початкову молитву. По обіді головну промову виголосив суддя Волтер Цинар, який цього року відвідав Совєтський Союз і Китай. На підставі особистих спостережень він вказав на недотягнення в совєтському праві та підпорядкування совєтського судівництва комуністичної партії.

Президент Фундації Степан Віхар при помочі Мирослава Прийми та Майка Огродніка розподілив стипендії та грошові допомоги. І так студентський клюб в Ен Арбор одержав 500 дол., „Рідна Школа" 500 дол., Комітет для дослідження голоду 500 дол.

Одержали стипендії: Степан Когут з Ютики — 500 дол., Христя Качан — 500 дол., Наталія Іваницька — 500 дол., Марта Куропась — 750 дол., Богдання Баран — 1,250 дол.

Члени Фундації розходились додому з почуттям добре виконаного діла. Бенкет закінчено молитвою.

Степан Віхар